

Tulstrup - Laven

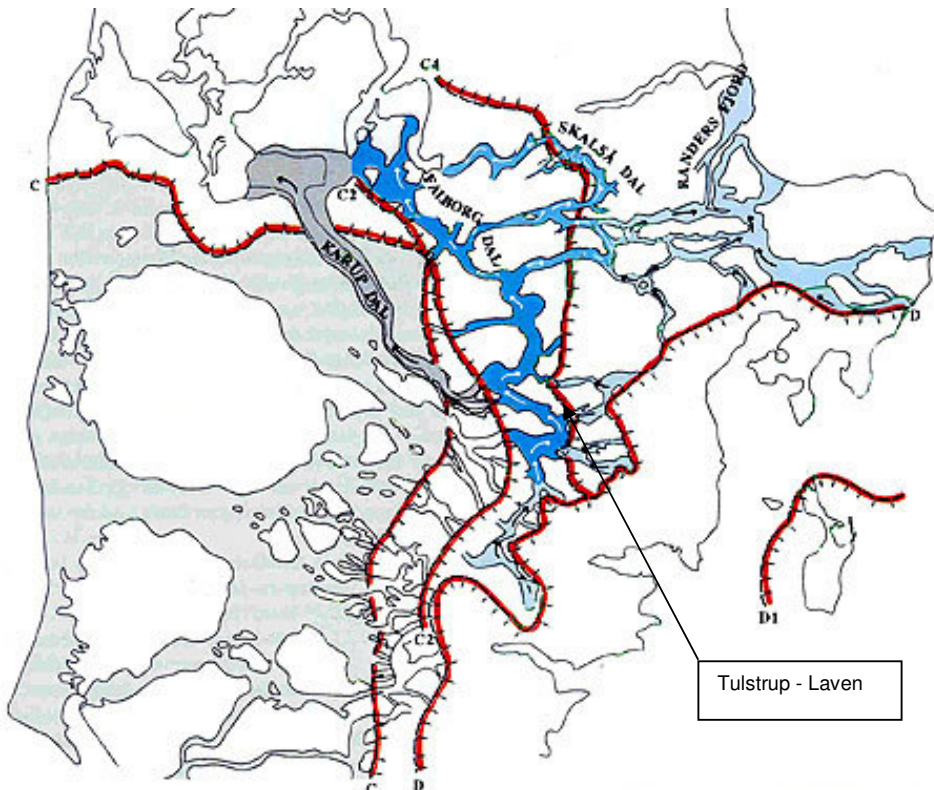
Det Midtjyske Søhøjland ligger midt imellem to af landets tydeligste israndslinier, der begge er dannet under den sidste istid. Vest for den centrale del af Søhøjlandet ligger Hovedopholdslinien. Øst herfor ligger den Østjyske Israndslinie der blev dannet et par tusinde år senere af fremskridende ismasser i forbindelse med det Ungbaltiske Fremstød.

Landskabet mellem de to israndslinier karakteriseres af et højtliggende moræneplateau, der gennemsnættes af to markante dalsystemer. I dalene ses i dag talrige søer, hvoraf Julsø, Knudsø, Birkesø og Mossø skal fremhæves. Plateauet kulminerer i landets højeste punkter med Ejer Bavnehøj og Yding Skovhøj.

Fra området mellem Tulstrup og Laven er der flot udsigt til et af områdets højdepunkter. Her ses Himmelbjerget med Himmelbjergtårnets markante silhuet. Foto: Tove Stockmarr (september 2004).

Nordøst-fremstødet afsmeltning fra Hovedopholdslinien

Afsmeltningen af Nordøst-fremstødet fra Hovedstilsstandslinien foregik over flere tusinde år, dog afbrudt af kortvarige genfremstød, hvor der blev dannet en række markante randmorænebakker. På nedenstående figur vises beliggenheden af Hovedopholdslinien, der er angivet med C. De mest markante genfremstød er angivet med henholdsvis C2 og C4, hvor området mellem Tulstrup og Laven udgør et illustrativt udsnit af C4-linien. Israndsliniens beliggenhed er på dette sted defineret ud fra en række indbyrdes parallelle randmoræner.

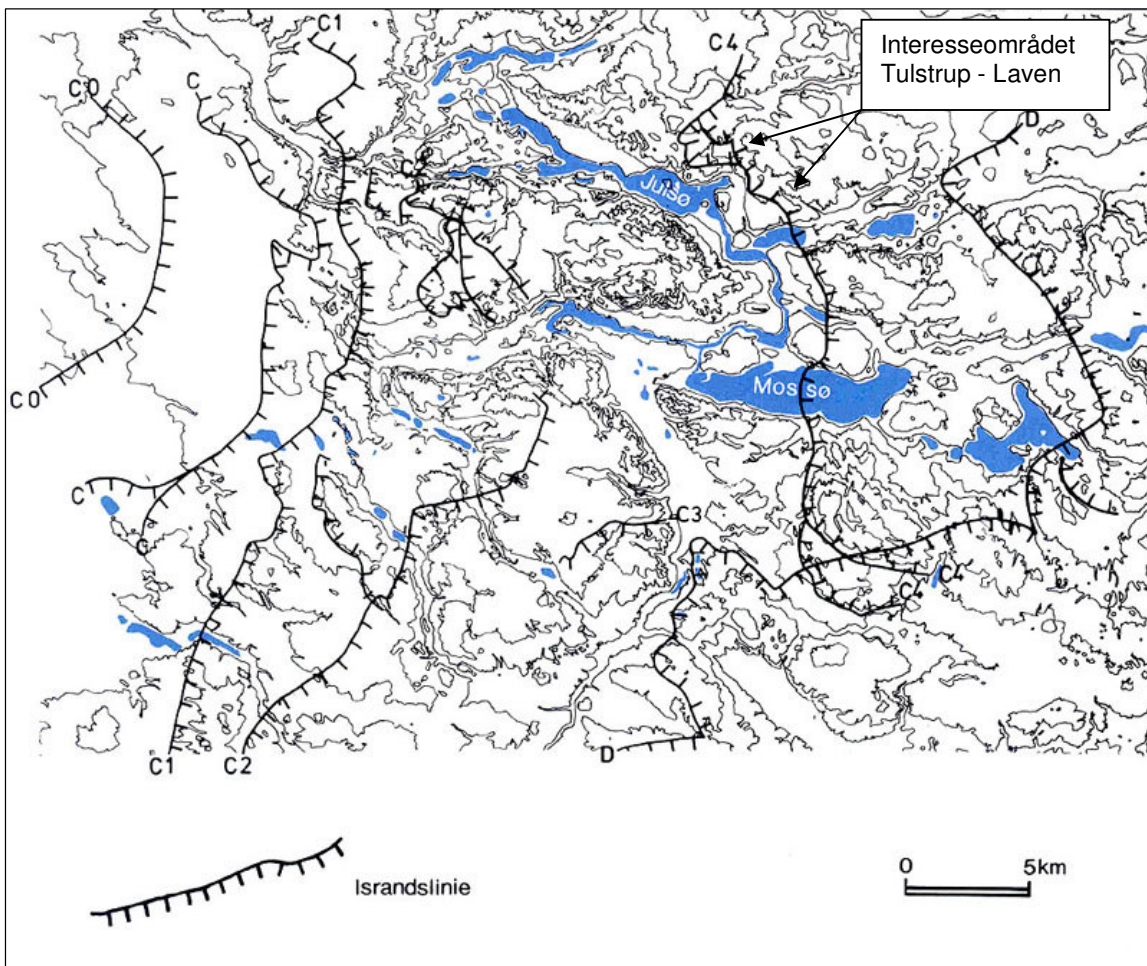

Kortet viser en forenklet oversigt over israndslinier og markante smeltevandsdale i det midtjyske område. Området mellem Tulstrup og Laven danner et udsnit af den linie der angives som C4 på kortet. Lokalt er angivet med pilen. Fra: Geologisk Set – Det mellemste Jylland (1994).

Nordøst-fremstødets israndslinier

På nedenstående kort vises et forstørret kortudsnit af Nordøst-fremstødets israndslinier, hvor området mellem Tulstrup og Laven er fremhævet. Af kortet ses det desuden, at området karakteriseres af en række langstrakte søer, såsom Julsø, Mossø og Knudsø, der alle ligger i markante dalstrøg med øst-vestlig udstrækning. Dalstrøgene er tolket som tunneldale, der således er dannet af smeltevandets erosion under isdækket i Weichsel Istiden.

Det skal fremhæves, at de store dale som præger Søhøjlandet er meget brede, hvorfor det er foreslået, at dalene antageligt er anlagt længe før de blev uddybet af smeltevandets erosion under Weichsel Istidens gletscherdække. Det er således foreslået, at dalene oprindeligt er opstået som et resultat af forskydninger i jordskorpen.

Kortet viser et forstørret udsnit af kortet ovenfor. C1, C2, C3 og C4 angiver israndslinier frembragt under afsmeltningen af Nordøst-fremstødet, mens C angiver Hovedopholdslinien. D angiver det Østjyske Fremstød. Linien med betegnelsen C0 er foreslået at markere en position for et gletscherfremstød, der antages at have haft en vestligere udbredelse end Nordøst-fremstødets C-linie. Fra Larsen, G., et al. (1979).

Udsigspunktet Risbakke

Fra udsigspunktet Risbakke umiddelbart nord for Tørring er der et godt udsigspunkt over interesseområdet. Herfra kan man, som det også er beskrevet i Geologisk Set – det mellemste Jylland (1994), overskue den flade smeltevandsterrasse, der udbreder sig mod syd ned mod

Knudsø. Terrassen er dannet af smeltevand, der strømmede fra C4-linien gennem Gudenådalen og Faldborg Dalen mod nord til Lovns Bredning nord for Viborg.

Nord for Risbakke er der udsigt til det kuperede randmorænelandskab med den stærkt nedskårne erosionsdal Tørring Dal. Randmorænelandskabet går over i et dødislandskab der bedst lader sig overskue fra vejen, der fra Risbakke går mod nord til Sønderskov.

Der er vide muligheder for at overskue landskabet fra de mange små veje, der går på kryds og tværs gennem området. Afslutningsvis skal det nævnes, at den lille landsby Alling er et charmerende besøg værd, idet byen har bevaret alle træk fra tiden før udskiftningen.

Alling by er et flot eksempel på hvordan et landsbysamfund så ud før udskiftningen. Husene og gårdene i den lille by grupperer sig omkring det gamle landsbytorv. Den romanske kvaderstenskirke er en af landets mindste. Foto: Tove Stockmarr (september 2004).